

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 12/08-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 31. januára 2008 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť Ing. V. J., K., zastúpeného advokátom Mgr. R. R., K., pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 727/02 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. V. J. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 727/02 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Okresnému súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 727/02 **p r i k a z u j e** konať bez zbytočných prietáhov.

3. Ing. V. J. **p r i z n á v a** finančné zadost'učinenie v sume 100 000 Sk (slovom stotisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Košice II **p o v i n n ý** vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice II je povinný uhradiť Ing. V. J. trovy konania v sume 7 424 Sk (slovom sedemtisícštyristodvadsaťštyri slovenských korún) do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu na účet jeho právneho zástupcu advokáta Mgr. R. R., K.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uznesením č. k. III. ÚS 12/08-13 zo 16. januára 2008 prijal na ďalšie konanie sťažnosť Ing. V. J. (ďalej len „sťažovateľ“) pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 727/02.

Sťažovateľ v sťažnosti uviedol:

„Na Okresnom súde Košice II (ďalej len „okresný súd“) prebieha pod sp. zn. 14 C 727/2002 konanie o vydanie bezdôvodného obohatenia, v ktorom vystupujem ako navrhovateľ v 1. rade. V tomto konaní dochádza k zbytočným prietahom. Priebeh konania bol nasledovný:

Dňa 16. júna 1994 som uplatnil so svojou manželkou G. J. na vtedy ešte Obvodnom súde K. proti M. B. a H. B. návrh na vypratanie nehnuteľnosti zapísanej vtedy na LV č. 785, katastrálne územie K., a na vydanie bezdôvodného obohatenia za užívanie tejto nehnuteľnosti predbežne v sume 10.542 Sk.

Do konania pristúpili na strane navrhovateľov M. J. a manželka J. J., ktorí predmetnú nehnuteľnosť kúpili zmluvou zo dňa 10. augusta 1994, pričom ďalej už len oni trvali na návrhu na vypratanie nehnuteľnosti a tento rozšírili aj o vydanie bezdôvodného obohatenia za užívanie nehnuteľnosti v ďalšom období.

Navrhovatelia v 1. a 2. rade návrh rozšírili podaním zo dňa 18. septembra 1995. Zároveň v tomto podaní oznámili súdu skutočnosti, na základe ktorých žiadali, aby súd pribral do konania ďalších účastníkov, pričom o ich vstupe do konania rozhodol Obvodný súd Košice 2 uznesením zo dňa 18. októbra 1995, č. k. 12 C 577/94-14.

Uznesením zo dňa 20. júna 1996, č. k. 12 C 577/94-46, Obvodný súd Košice 2 konanie v časti povinnosti odporcov v 1. a 2. rade na vydanie bezdôvodného obohatenia navrhovateľom v 1. až 4. rade vylúčil na samostatné konanie.

Vo veci vypratania nehnuteľnosti rozhodol Obvodný súd Košice 2 rozsudkom zo dňa 25. októbra 1996, č. k. 12 C 577/94-58, a tento nadobudol právoplatnosť dňa 26. augusta 1997.

Ohľadne nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia bol súd absolútne nečinný zničím neodôvodnených okolností. Až na urgencie pokračoval okresný súd v konaní o vydanie bezdôvodného obohatenia pod novou sp. zn. 14 C 727/2002, pod ktorou sa toto konanie doposiaľ vedie. Z uvedeného teda vyplýva, že súd prvého stupňa vylúčený nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia uznesením zo dňa 20. júna 1996 zapísal po urgenciách až v roku 2002 pod novú sp. zn., dovtedy som ani nevedel, v ktorom konaní a akej sp. zn. urgovať urýchlenie konania.

Okresný súd uskutočnil dňa 1. júna 2004 pojednávanie.

Okresný súd uznesením zo dňa 16. februára 2005 uložil odporcovi v 1. rade poriadkovú pokutu. Uznesením z toho istého dňa uložil okresný súd poriadkovú pokutu aj odporcovi v 2. rade. Proti týmto uzneseniam sa obaja odporcovia odvolali a o odvolaniach rozhodol okresný súd dvoma samostatnými uzneseniami zo dňa 3. októbra 2005, ktorými zmenil svoje uznesenia zo dňa 16. februára 2005 tak, že odporcom v 1. a 2. rade poriadkovú pokutu neukladá.

Posledné pojednávanie sa uskutočnilo dňa 24. novembra 2005. Odvtedy žiadne pojednávanie nebolo uskutočnené.

Hoci v podaní zo dňa 24. novembra 2005 navrhovatelia oznámili súdu, že došlo k postúpeniu celej pohľadávky s prísl. z navrhovateľov v 3. a 4. rade na navrhovateľa v 1. rade, a teda, že má dôjsť k postupu podľa § 92 ods. 2, 3 O. s. p., doposiaľ súd o tomto návrhu nerozhodol, iba dňa 2. mája 2006 doručil navrhovateľom v 3. a 4. rade podanie

odporcov, ktorým sa domáhajú náhrady trov konania.

Okresný súd podaním zo dňa 9. marca 2006 vyzval odporcov v 1. a 2. rade, aby sa vyjadrili, či súhlasia s návrhom na zastavenie konania v časti nárokov M. J. a J. J. a v kladnom prípade, či si uplatňujú trovy konania v zmysle podania navrhovateľov zo dňa 24. novembra 2005.

Okresný súd výzvuu zo dňa 9. marca 2006 urgoval podaním zo dňa 14. apríla 2006.

Okresný súd podaním z č. l. 65 doručil právnenmu zástupcovi navrhovateľov žiadosť o vyjadrenie k podaniu odporcov zo dňa 4. mája 2006.

Okresný súd uznesením zo dňa 15. januára 2007 pripustil, aby z konania vystúpili navrhovatelia v 3. a 4. rade a na ich miesto v časti nimi uplatneného nároku vo výške 18.953 Sk vstúpil do konania navrhovateľ v 1. rade; rozhodol o pripustení zmeny žaloby a o uložení povinnosti navrhovateľom v 3. a 4. rade uhradiť trovy konania odporcom v 1. a 2. rade.

Podaním zo dňa 12. februára 2007 okresný súd predložil spis Krajskému súdu v Košiciach na rozhodnutie o odvolaní navrhovateľov v 3. a 4. rade proti uzneseniu okresného súdu zo dňa 15. januára 2007, č. l. 66.

Podaním zo dňa 28. novembra 2007 okresný súd vyzval právneho zástupcu navrhovateľov na predloženie zmluvy (o dodávke elektrickej energie), o dodávke vody, o odvoze odpadu, ktoré boli uzatvorené medzi navrhovateľmi a V., a. s. a V., a. s.

(...)

Od roku 1996 do roku 2004, resp. 2005 bol okresný súd absolútne nečinný. Prieťahy v konaní sú však doteraz. V danom prípade sa pritom nejedná o komplikovanú vec, ktorá by odôvodňovala viac ako dvanásťročné rozhodovanie súdu.

Okresný súd uskutočnil v roku 2004 len jedno pojednávanie a v roku 2005 taktiež len jedno pojednávanie. Aj keď z úvodu tejto ústavnej sťažnosti vyplýva, že v období po roku 2005 okresný súd uskutočňoval úkony, mám za to, že nešlo o účinné úkony, ktoré by viedli k odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania.“

Sťažovateľ žiada, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 727/02 porušil jeho základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, prikázal mu vo veci konať bez zbytočných prieťahov a zaplatiť mu primerané finančné

zadosťučinenie v sume 100 000 Sk, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia v sume 7 492 Sk.

Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci listom sp. zn. 1SprV/14/2008 z 22. januára 2008 vyjadril predseda okresného súdu, v ktorom uviedol:

„Konanie v danej veci bolo vedené na našom súde pôvodne pod spisovou značkou 12 C 577/1994 a sťažovateľ v ňom mal procesné postavenie žalobcu. Predmetom tohto konania bolo vypratanie nehnuteľnosti a vydanie bezdôvodného obohatenia.

Uznesením zo dňa 20 .6. 1996 bolo konanie v časti vydania bezdôvodného obohatenia vylúčené na samostatné konanie a vo zvyšnej časti uplatneného nároku bolo rozhodnuté rozsudkom zo dňa 25. 10. 1996, ktorý nadobudol právoplatnosť dňa 26. 8. 1997 po jeho potvrdení odvolacím súdom. Po vyznačení právoplatnosti na citovanom rozsudku dal zákonný sudca pokyn pre archivovanie daného spisu.

Podľa úradného záznamu, nachádzajúceho sa v spise, až dňa 18. 4. 2002 bolo zistené, že spis bol do archívu daný bez toho, aby bol vylúčený nárok zapísaný pod novú spisovú značku. Z uvedeného dôvodu sa tak stalo až v deň spísania tohto úradného záznamu.

Vec bola pridelená sudkyňi JUDr. M. P. a evidovaná pod sp. zn. 14 C 727/2002. Po jej odchode do starobného dôvodu nová zákonná sudkyňa dňa 16. 4. 2004 určila vo veci termín pojednávania na deň 1. 6. 2004. Pojednávanie sa uskutočnilo a bolo odročené na neurčito za účelom preukázania svojich tvrdení žalovanými. Svoje vyjadrenie súdu doručili až dňa 18. 10. 2004.

V mesiaci august 2005 bolo určené pojednávanie na deň 24. 11. 2005.

Dňa 9. 3. 2006 bola zasielaná výzva právnemu zástupcovi žalovaných, aby oznámil, či súhlasí so zastavením konania o nárokoch žalobcov v 3. a 4. rade. Dňa 18. 4. 2006 bola zasielaná urgencia, na ktorú žalovaní reagovali prostredníctvom svojho právneho zástupcu dňa 4. 5. 2006. Podanie žalovaných bolo 1. 6. 2006 doručované právnemu zástupcovi žalobcov.

Uznesením zo dňa 15. 1. 2007 bolo rozhodnuté o procesných návrhoch žalobcov.

Dňa 5. 2. 2007 bolo žalobcami v 3. a 4. rade podané proti citovanému uzneseniu odvolanie, preto bol spis dňa 13. 2. 2007 predložený na rozhodnutie Krajskému súdu

v Košiciach, na ktorom sa nachádzal do 10. 8. 2007, kedy bol vrátený s rozhodnutím, ktorým bolo uznesenie v jeho napadnutej časti zrušené a konanie v tejto časti zastavené.

Dňa 28. 11. 2007 bol právny zástupca žalobcov vyzvaný na predloženie listinných dokladov.

Dňa 29. 11. 2007 predložil sťažovateľ do spisu plnú moc nového právneho zástupcu a dňa 11. 12. 2007 doručil predsedovi súdu sťažnosť na prieťahy v danom konaní. Bezprostredne po jej doručení a vybavení určila konajúca sudkyňa dňa 20. 12. 2007 termín pojednávania na deň 11. 3. 2008.

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti a chronológiu vo veci vykonaných úkonov je nutné konštatovať, že v konaní prieťahy vznikli. K náprave však došlo po podaní sťažnosti predsedovi súdu, kedy bol určený termín pojednávania.“

Predseda okresného súdu podaní z 22. januára 2008 a právny zástupca sťažovateľa v sťažnosti z 11. decembra 2007 uviedli, že netrávajú na ústnom pojednávaní vo veci.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 253/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni uvedený stav právnej neistoty.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“ (I. ÚS 24/03, II. ÚS 66/03, IV. ÚS 15/03), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným rozhodnutím“.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní okresného súdu došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 813/00, I. ÚS 20/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Ústavný súd (obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva) pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

Pri vyhodnotení doterajšieho konania vo veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 14 C 727/02 podľa troch označených základných kritérií ústavný súd dospel k týmto záverom:

1. Predmetom konania vo veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 14 C 727/02 je vydanie bezdôvodného obohatenia, ktoré tvorí bežnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov a vec z právneho a skutkového hľadiska nevykazuje znaky náročnosti. Ústavný súd vychádzajúc z doterajšej dĺžky konania, jeho priebehu a dosiaľ dosiahnutých výsledkov konštatuje, že nezistil také okolnosti, ktoré by zdôvodňovali priebeh konania jeho zložitou.

2. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľa v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil takú závažnú skutočnosť, ktorá by mohla byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu. Sťažovateľ bol v konaní aktívny a súčinnosť. Pri hodnotení správania sťažovateľa ako účastníka súdneho konania dospel ústavný súd k záveru, že sťažovateľ neprispel k predĺženiu doterajšej doby konania.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup okresného súdu. Ústavný sa zaoberal postupom okresného súdu v posudzovanej veci nielen z hľadiska sťažovateľom namietaných (označených) období, ale aj z hľadiska doterajšieho priebehu posudzovaného súdneho konania.

Ústavný súd zistil, že v tomto súdnom konaní došlo k nečinnosti okresného súdu, a to od 20. júna 1996, keď okresný súd uznesením vylúčil nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia na samostatné konanie, do 16. apríla 2004, keď určil termín pojednávania na 1. jún 2004 (ktoré sa v tento deň aj uskutočnilo), a od 1. júna 2006, keď okresný súd vyzval právneho zástupcu navrhovateľov na vyjadrenie, do 15. januára 2007, keď okresný súd uznesením pripustil, aby z konania vystúpili žalobcovia v 3. a 4. rade. Je ústavne neakceptovateľné, že okresný súd takmer 8 rokov vo veci nekonal, spis dokonca založil do archívu a až po urgencii sťažovateľa v konaní pokračoval.

Ústavný súd preto po zvážení všetkých okolností pri hodnotení postupu okresného súdu, najmä s prihliadnutím na doterajšiu dobu konania a na skutočnosť, že konanie začalo ešte v roku 1996, konštatuje, že doterajšia dĺžka konania - takmer 12 rokov - nemôže

byť považovaná za zodpovedajúcu požiadavke konania bez zbytočných priet'ahov, ako to vyžaduje čl. 48 ods. 2 ústavy. Uvedené okolnosti sú dostatočné na to, aby oprávnili ústavný súd k záveru, že právna vec s'ťažovateľa nebola prerokovaná bez zbytočných priet'ahov a že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 727/02 bolo porušené označené základné právo s'ťažovateľa.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva a slobody porušil, vo veci konal [podobne aj § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde]. Vzhľadom na to ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 727/02 konal bez zbytočných priet'ahov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'účinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa s'ťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'účinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa ods. 5 citovaného zákonného ustanovenia ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'účinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť s'ťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

S'ťažovateľ v s'ťažnosti žiadal priznať primerané finančné zadost'účinenie v sume 100 000 Sk poukazujúc najmä na doterajšiu dĺžku konania vedeného okresným súdom, ako aj na stav právnej neistoty, v ktorom sa nachádza.

Podľa názoru ústavného súdu nemožno spravodlivo žiadať, aby fyzická osoba takmer 12 rokov čakala na výsledok súdneho konania o vydanie bezdôvodného obohatenia, ktoré

dosiaľ nie je právoplatne skončené. U sťažovateľa oprávnene takýto postup okresného súdu vyvoláva stav právnej neistoty. Vychádzajúc z tohto pohľadu na pozíciu sťažovateľa, z princípov spravodlivosti a spôsobu zavŕšenia ochrany základných práv sťažovateľa, ako aj z konkrétnych okolností tohto prípadu ústavný súd dospel k záveru, že finančné zadost'učinenie v sume 100 000 Sk, ktoré je okresný súd povinný zaplatiť v súlade s výrokom tohto nálezu sťažovateľovi, je primeraným zadost'učinením spojeným s porušením označeného práva sťažovateľa.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom. Právny zástupca sťažovateľa si v sťažnosti z 11. decembra 2007 uplatnil trovy konania v sume 7 492 Sk. Základom na výpočet náhrady za úkon právnej služby je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2006 v sume 17 822 Sk. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania v celkovej sume 7 424 Sk z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za dva úkony právnej služby v hodnote po 2 970 Sk (príprava a prevzatie vecí a písomné vyhotovenie sťažnosti) zvýšené o DPH. Ďalej ústavný súd podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov priznal právnomu zástupcovi sťažovateľa dvakrát náhradu režijného paušálu po 178 Sk. Ústavný súd vyslovil povinnosť okresného súdu uhradiť trovy právneho zastúpenia právnomu zástupcovi sťažovateľa.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 31. januára 2008